

Till

Nacka tingsrätt
Mark- och miljödomstolen

2020-03-13

Ansökan om tillstånd enligt miljöbalken

Sökande Naturvårdsverket, org nr 212000-1975, 106 48 Stockholm

Ombud

[Redacted]
[Redacted]
[Redacted]
[Redacted]
[Redacted]
[Redacted]
[Redacted]
[Redacted]

Saken

Tillstånd till utrivning av del av vattenanläggning m m i
Järleån vid Järle kvarn; Nora kommun, Örebro län

ORIENTERING OCH BAKGRUND

Järle kvarn är belägen i Järleån i Nora kommun, Örebro län, cirka 6 km nedströms Norasjöns utlopp. Järleån avvattnar Norasjön och övergår nedströms i Dyltaån som mynnar ut i sjön Väringen ca 2,5 mil nedströms Norasjön. Stora delar av ån är utpekad som riksintresse för naturvården och en större del av vattendraget ingår i Naturreseptatet och Natura 2000-området Järleån. Området kring Järle kvarn ingår även i ett riksintresseområde för kulturmiljövården.

Vattenkraften i Järleån har under flera hundra år utnyttjats för olika industriella verksamheter knutna till bergs- och skogsbruket. Den norra delen av Järleån var tidigare Noraskogs bergslags viktigaste centrum för förädling av järnmalm. Nuvarande kvarnbyggnad uppfördes 1804 och är idag den enda bevarade kvarnen längs Järleån. I början av 1900-talet installerades en turbin i kvarnbyggnaden i syfte att producera el för belysning i kvarnen och omkringliggande gårdar. Kvarnen var i drift för malning av säd till 1973. Under senare år användes anläggningen för att producera el till det allmänna elnätet. Sedan ett par år tillbaka sker ingen elproduktion vid anläggningen.

Dammen och kvarnbyggnaden ägs idag av Naturvårdsverket som har beslutat att genomföra en anpassad utrivning av dammen och utföra biotopvårdande åtgärder i ån i anslutning till platsen för dammen. Huvudsyftet med åtgärderna är att skapa fria vandringsvägar för den vattenlevande faunan så att gynnsam bevarandestatus för de arter och livsmiljöer som det berörda Natura 2000-området ska skydda och beslutade miljö kvalitetsnormer kan uppnås. En central utgångspunkt vid valet av åtgärder har varit att områdets kulturmiljövården ska skyddas och bevaras. Vid valet av åtgärd har även en målsättning varit att den aktiva regleringen och den kontinuerliga skötseln och underhållet av luckorna ska upphöra.

Denna ansökan har föregåtts av flera förstudier och omfattande diskussioner mellan myndigheter, närboende och andra berörda. Synpunkterna har främst gällt hur en miljöanpassning av anläggningen påverkar områdets kulturmiljöintressen. Den valda lösningen är den som Naturvårdsverket bedömt sammantaget bäst tillgodoser intressena av att skapa fria vandringsvägar för den vattenlevande faunan och att skydda och bevara områdets kulturmiljövården.

YRKANDEN

1. Naturvårdsverket yrkar att mark- och miljödomstolen meddelar tillstånd enligt miljöbalken att inom fastigheten Nora Järle 1:25 och i huvudsaklig överensstämmelse med vad som anges i den tekniska beskrivningen, bilaga B,
 - a. riva ut luckor, gåtbalkar och utskovströsklar,
 - b. utföra terrängjustering och biotopvårdande åtgärder upp- och nedströms befintligt dammläge,
 - c. anlägga nya och förstärka befintliga erosionskydd vid kvarnbyggnaden, dammpelaren i huvudfåran och slänten mot befintliga byggnader på norra sidan av ån, uppströms dammen samt
 - d. uppföra och riva ut erforderliga fångdammar för arbetena under a-c.
2. Naturvårdsverket yrkar vidare att mark- och miljödomstolen med stöd av 7 kap. 7 § andra stycket miljöbalken meddelar dispens från reservatsföreskrifterna för Naturreservatet Järleån för de åtgärder i vatten och på land som behövs för att utföra åtgärderna under punkt 1.
3. Naturvårdsverket yrkar vidare rätt att med stöd av 28 kap. 10 § miljöbalken (tvångsrätt) ta i anspråk gemensamhetsanläggningen Nora Järle ga:3 för byte av trädäck i samband med utrivningen av dämmande anläggningsdelar.
4. Naturvårdsverket yrkar slutligen att mark- och miljödomstolen
 - a) fastställer arbetstiden för ansökta åtgärder till 5 år från den dag domen vinner laga kraft,
 - b) bestämmer tiden för anmälan av oförutsedd skada på grund av de ansökta åtgärderna till 5 år från utgången av arbetstiden,
 - c) föreskriver de villkor som föreslås i avsnitt 12 nedan samt
 - d) godkänner den till ansökan bifogade miljökonsekvensbeskrivningen (MKB)

UTVECKLING AV ANSÖKAN

1. Ansökans utformning

Ansökan består av denna ansökningshandling med underbilagor bestående av samrådsredogörelse, bilaga A, teknisk beskrivning, bilaga B, miljökonsekvensbeskrivning, bilaga C, Vattendomstolens vid Stockholms tingsrätt dom den 5 juni 1992 i mål VA 28/80 angående reglering av Norasjön, bilaga D, Bevarandeplan för Natura 2000-området SE0240063 Järleån, bilaga E, länsstyrelsens beslut angående bildande av Naturreservatet Järleån och skötselplan, bilaga F, samt fastighetskarta och fastighetsregisterutdrag, bilaga G.

2. Tidigare prövning

Dammanläggningen, kvarnen och vid dessa anläggningar bedriven vattenverksamhet har, såvitt är känt, inte tidigare tillståndsprövats. Dammen och dämningen vid denna torde dock omfattas av urminnes hävd med hänsyn till den långa tid som dämningen pågått med omgivningens godkännande.

Vattenföringen i Järleån regleras vid Hammarby kraftverk vid utloppet ur Norasjön. Slutliga vattenhushållningsbestämmelser för regleringen av Norasjön återfinns i Vattendomstolens vid Stockholms tingsrätt dom den 5 juni 1992 i mål VA 28/80, bilaga D.

3. Referenssystem

Som referenssystem för höjdangivelser används RH 2000. Som referenssystem för plankoordinater används Sweref 99TM.

4. Omgivningsbeskrivning

4.1 Allmänt

För en detaljerad beskrivning av omgivningsförhållandena samt miljökvalitetsnormer hänvisas till MKB, bilaga C. Nedan följer en kortare sammanfattning.

Järle kvarn är belägen vid Järleån som avvattnar Norasjön. Järleån övergår nedströms i Dyltaån som mynnar ut i sjön Väringen, ca 3 mil nedströms Norasjön. Den del av Järleån där Järle kvarn är belägen är utpekad som riksintresseområde för naturvården och ingår i naturreservatet Järleån vilket även utgör ett Natura 2000-område. Järle kvarn ingår även i ett område som är utpekad som riksintresse för kulturmiljövården. I området kring dammarna finns även ett par fornlämningar, bestående av bl.a. lämningar från tidigare såg- och bruksverksamhet i området.

4.2 Hydrologi

Enligt uppgifter från SMHI gäller följande stationskorrigerade vattenföringar för Järleån vid platsen för Järle kvarn.

Parameter	Vattenföring
MLQ	Ca 1 m ³ /s
MQ	Ca 10 m ³ /s
MHQ	Knappt 40 m ³ /s

Tabell 1

4.3 Vattenmiljö

Järleån hyser mycket höga naturvärden och är utpekad som ett nationellt särskilt värdefullt naturvatten. Vattendraget är till stora delar opåverkat av mänsklig aktivitet och det finns flera forspartier som i längd och utbredning är ovanligt förekommande i denna del av landet.

Järleån är ett av relativt få stora vattendrag i Örebro län med ett självreproducerande bestånd av öring. Bottenfaunan har bedömts vara mycket artrik. I ån finns bl.a. flodpärlmussla. I de lokaler som inventerats har endast ett fåtal vuxna individer påträffats. Ytterligare inventeringar krävs för att få en säkrare bild av läget.

4.4 Riksintressen

Dammen är belägen inom ett område som är utpekad som riksintresse för både natur- och kulturmiljövården. Riksintresseområdet för naturvården, *Järleån NRO18020*, omfattar övre delen av Järleåns dalgång och sträcker sig från Hammarbyforsen i vid utloppet ur Norasjön och ca 7 km nedströms. De värden som motiverar riksintresset är den i stora delar opåverkade ån med flera långa forssträckor och den omgivande lövskogen som hyser ett rikt djurliv och många fågelarter, strömstationär öring och bäver.

Riksintresseområdet för kulturmiljövården *Bondebyn -Järle – Yxe (T 35)* omfattar den kulturhistoriskt värdefulla bruksbebyggelsen mellan Bondbyn och Järle.

4.5 Naturreservat

Järle kvarn är beläget inom Naturreservatet Järleån som inrättades 1976, se [bilaga G](#). Syftet med reservatet är att skydda och vårda en lövskogsdominerad älvdal där älven till stor del har kvar sitt ursprungliga lopp med bl.a. betydande forssträckor men där också den tidigare järnhanteringen och odlingsbara marker satt sin prägel på landskapet.

4.6 Natura 2000

Naturreservatet Järleån utgör sedan i början av 2000-talet även ett Natura 2000-område, SE0240063 Järleån. Området är utpekad med stöd av art- och habitatdirektivet. Utpekandet baseras på höga naturvärden i ett, till stora delar, opåverkat

vattendrag med långa forssträckor med typisk flora och fauna. Utppekade arter i Natura 2000-området är flodpärlmussla, stensimpa och utter. De utpekade naturtyperna är mindre vattendrag, silikatgräsmarker, taiga, trädklädd betesmark och ädellövskog i branter.

Enligt bevarandeplanen för Natura 2000-området, se bilaga E, bedöms tillståndet för bl.a. naturtypen mindre vattendrag och arten flodpärlmussla i nuläget inte uppnå gynnsam bevarandestatus. Som skäl för bedömningen beträffande naturtypen mindre vattendrag anges att ån är reglerad och att vandringshinder begränsar livsutrymmet för många arter. Bl.a. anges att öringpopulationen är svag. När det gäller bevarandestatusen för flodpärlmussla, som är beroende av öring för sin fortplantning, anges att borttagandet av befintliga vandringshinder i ån kan förbättra möjligheterna för flodpärlmusslan att sprida sig i vattendraget. I bevarandeplanen anges återskapande av fria vandringsvägar i vattendraget som en prioriterad åtgärd.

4.7 Fornlämningar och andra kulturhistoriska lämningar

Området runt dammen utgör ett äldre stadslager (RAÄ-nr Nora 288:1 (Järlestad)). Vidare finns i området fasta fornlämningar i form av en stenvälsbro söder om dammen (RAÄ-nr Nora 90:1) och lämningar av den gamla bruks- och sågverksindustrin på norra och södra sidan av huvudfåran (RAÄ-nr Nora 91:1 och 91:2). Kvarnbyggnaden är klassad som en övrig kulturhistorisk lämning (RAÄ-nr Nora 724).

4.8 Kommunala planer

Området för planerad verksamhet berörs inte av detaljplan. I översiktsplanen för Nora kommun från 2017 föreslås dock att detaljplan eller områdesbestämmelser till skydd för områdes kulturmiljövärden beslutas. I översiktsplanen betonas vikten av att inte vidta åtgärder som påtagligt kan skada natur- och kulturmiljövärdena i Järleån.

4.9 Miljö kvalitetsnormer

Planerade åtgärder berör vattenförekomsten Järleån/Dyltaån (WA88217335/-SE659495-146263). Vattenförekomsten har enligt den senaste klassificeringen från vattenmyndigheten otillfredställande ekologisk status och miljö kvalitetsnormen är beslutad till god ekologisk status 2027. Motivet till gällande klassificering är bl.a. att fisksamhället bedömts vara påverkat av reglering och vandringshinder.

5. Teknisk beskrivning

5.1 Beskrivning av befintliga anläggningar

Dammen vid Järle kvarn är belägen cirka 100 meter nedströms vägbron för riksväg 60. Dammen är totalt ca 65 meter lång och löper i nord-sydlig riktning. Dammen är uppbyggd av kallmurad blocksten, troligen grundlagd på berg, och har en dominerande krönhöjd på ca + 52,4 meter. Tröskelnivån i det vänstra och mittersta utskovet är ca + 48,7 meter respektive ca + 49,2 meter. Nivån på det mittersta sektionen i

skibordet uppströms valvbron är ca + 49,5 meter. Kvarnbyggnaden är belägen nedanför dammen mellan det mittersta och högra utskovet (vid stenvalvbron). För närmare beskrivning av anläggningsdelarna hänvisas till den tekniska beskrivningen, bilaga B.

Normalvattenytan uppströms dammen har historiskt reglerats till nivån drygt + 50 meter. De senaste åren har dock två luckor varit öppna i det mittersta utskovet vilket medfört en något lägre vattenyta uppströms. Någon avledning av vatten till turbinerna har inte skett de senaste åren.

5.2 Planerade åtgärder

De planerade åtgärderna syftar till att öppna upp fria vandringsvägar för den vattenlevande faunan samtidigt som den negativa påverkan på områdets kulturmiljövärden ska skyddas och bevaras så långt det är möjligt. Åtgärderna innefattar utrivning av luckor, gåtbalkar och utskovströsklar, justering av åfårans botten upp- och nedströms befintligt dammläge, anläggande av nya och förstärkning av befintliga erosionsskydd vid kvarnbyggnaden, dammpelaren i huvudfåran och slänten mot befintliga byggnader på norra sidan av ån, uppströms dammen samt uppförande och utrivning av fångdammar. Förstärkningen av befintliga erosionsskydd vid kvarnbyggnaden och dammpelaren i huvudfåran syftar till att stärka skyddet för dessa mot höga flöden.

I syfte att bevara och skydda områdets kulturmiljövärden kommer åtgärderna utföras på sådant sätt så att samtliga tre vattenvägar blir vattenförande vid 60-80 % av förekommande vattenföringar.

Arbetena kommer att utföras under perioder med låg vattenföring och pågå i uppskattningsvis 3-4 månader. Efter det att planerade åtgärder har genomförts kommer vattenytan uppströms de anlagda stentrösklarna att hamna på nivån ca + 49 meter vilket innebär en sänkning av den tidigare normalvattenytan vid dammen med drygt en meter.

Massor som uppkommer vid schaktarbetena kommer så långt det är möjligt att återanvändas inom projektet. Ytor inom arbetsområdet kan tillfälligtvis användas för mellanlagring och sortering av massor. Massor som misstänks kunna vara förorenade kommer att provtas för att säkerställa att förorenade massor omhändertas och hanteras inom för ändamålet godkänd anläggning. Material från luckor, gåtbalkar och utskovströsklar kommer, i den mån det är möjligt, återanvändas eller återvinnas.

Åtgärderna och genomförandet av dessa beskrivs närmare i den tekniska beskrivningen, bilaga B.

Avsänkningen av vattenytan i samband med utrivningen av luckorna är en åtgärd som, beroende på markförhållandena, kan påverka stabiliteten på slänterna längs stränderna vid ett dämningssområde. Naturvårdsverket bedömer dock risken för att avsänkningen av vattenytan ska orsaka skred är mycket liten i detta fall då det inte är fråga om ett typiskt skredkänsligt område och då vattenytan historiskt sänkts av vid flera tillfällen utan att någon påverkan på släntstabiliteten har noterats. För att minimera risken för skred när vattenytan sänks av planerar Naturvårdsverket att,

som skyddsåtgärd, anlägga släntstabiliserande erosionsskydd nedanför befintlig bebyggelse på norra sidan av dämningområdet.

6. Alternativredovisning

Denna ansökan har föregåtts av flera förstudier och omfattande diskussioner mellan myndigheter, närboende och andra berörda. Utgångspunkten för de alternativ som utretts har varit att uppnå en hög ekologisk funktionalitet (hög passageeffektivitet) samtidigt som den negativa påverkan på kulturmiljövärdena ska begränsas så mycket som möjligt.

De alternativ som har utretts närmare inför ansökan är en utrivning till ursprungligt tillstånd samt möjligheterna att miljöanpassa anläggningen så att nuvarande dämning kan bibehållas. De fiskvägslösningar som studerats är, utöver den som Naturvårdsverket nu söker tillstånd för, en fiskväg i befintlig omlöpsfåra (fåran under stenvalsbron), nytt omlöp på norra sida om dammen, ett inlöp genom det mellersta utskovet i huvudfåran samt en teknisk fiskväg.

Alternativet med en utrivning som innebär att det ursprungliga tillståndet återskapas (till tiden före mänsklig påverkan) har valts bort av det skälet att detta skulle innebära ett oacceptabelt intrång i kulturmiljön.

Alternativet med att miljöanpassa anläggningen på ett sätt så att nuvarande dämningarnivå bibehålls har valts bort då inget av de utredda alternativen bedömts kunna uppnå önskvärd ekologisk funktionalitet utan att detta samtidigt innebär en risk för att områdets kulturmiljövärden påverkas negativt. De utredda alternativen, med undantag för alternativet med inlöp, innebär även att målet med att aktiv reglering med luckorna ska upphöra inte uppnås.

Det alternativ som Naturvårdsverket valt att söka tillstånd för är det alternativ som Naturvårdsverket bedömt sammantaget bäst tillgodose behovet av att skapa fria vandringsvägar och behovet av att bevara och skydda områdets kulturmiljövärden.

Bedömda alternativ redovisas närmare i MKB, [bilaga C](#).

7. Dispens från föreskrifterna för naturreservatet Järleån

Enligt föreskrifterna för Naturreservatet Järleån, [bilaga E](#), är det bl.a. förbjudet att anlägga vägar och stigar utöver vad som framgår av fastställd skötselplan, att gräva och schakta så att åns topografi, bottenmaterial eller vattenföring påverkas och att avverka eller utföra annan skogsvårdande åtgärd utöver vad som framgår av fastställd skötselplan. De planerade åtgärderna innefattar bl.a. anläggande av tillfartsvägar och grävning och schaktning i naturfåran. Vid anläggandet av tillfartsvägar kan det även bli nödvändigt att avverka enstaka träd. För att genomföra dessa åtgärder krävs enligt Naturvårdsverkets bedömning dispens från reservatsföreskrifterna.

Dessa åtgärder är en nödvändig del i genomförandet av projektet som bl.a. syftar till att stärka och bevara de naturvärden som naturreservatet ska skydda.

Naturvårdsverket anser därför att det föreligger särskilda skäl för att meddela dispens från reservatsföreskrifterna för dessa åtgärder.

8. Miljökonsekvensbeskrivning

En mer detaljerad beskrivning av förväntade miljökonsekvenser av ansökta åtgärder framgår av MKB, [bilaga C](#). Nedan följer en kortare sammanfattning samt en beskrivning av det s k nollalternativet.

8.1 Nollalternativ

Nollalternativet utgörs enligt 6 kap. 35 § p. 3 miljöbalken av rådande miljöförhållanden innan åtgärderna vidtas och hur dessa förväntas utveckla sig om de planerade åtgärderna inte genomförs. Rådande förhållanden innebär att anläggningen och vattenverksamheten vid denna medverkar till att gynnsam bevarandestatus för de livsmiljöer och arter som det berörda Natura 2000-området ska skydda och beslutad miljö kvalitetsnorm inte uppnås. Nollalternativet innebär därför att åtgärder på sikt kommer att behöva vidtas för att på annat sätt säkerställa fria vandringsvägar förbi platsen för anläggningen.

8.2 Allmänt

De planerade åtgärderna innebär att fria vandringsvägar för den vattenlevande faunan skapas och att delar av vattenspegeln i direkt anslutning till dammen försvinner. De kulturhistoriskt värdefulla byggnaderna och anläggningarna bevaras och skyddas. Under genomförandetiden kan tillfälliga störningar uppkomma för omgivningen i form av buller från arbetsmaskiner och transporter och grumling i vattenområdet.

8.3 Naturvärden och Natura 2000

Projektet bedöms medföra positiva konsekvenser för vattenmiljön eftersom ett onaturligt vandringshinder undanröjs och förutsättningar skapas för en ökad biologisk mångfald i ån. De planerade åtgärderna är sådana åtgärder som är nödvändiga för att säkerställa och bevara gynnsam bevarandestatus för de livsmiljöer och arter som berört Natura 2000-område ska skydda. De planerade åtgärderna förväntas leda till positiva effekter på åns öringsbestånd genom ökat genutbyte och större tillgång till lämpliga livsmiljöer och förbättrade förutsättningar för flodpärlmusslans fortlevnad. Under den tid som åtgärderna genomförs kommer bottenfaunan lokalt att påverkas kraftigt. Denna påverkan är dock endast temporär och berörda områden kommer att återhämta sig efter det att åtgärderna har genomförts.

Naturvårdsverket bedömer att de planerade åtgärderna är nödvändiga för skötseln och förvaltningen av det berörda Natura 2000-området och därmed inte heller påverkar områdets bevarandevärden negativt. Naturvårdsverket anser därför att det inte behövs något tillstånd enligt 7 kap. 28 a § miljöbalken.

8.4 Miljökvalitetsnormer för vatten

Merparten av de parametrar som legat till grund för klassningen av den berörda vattenförekomstens status bedöms förbättras lokalt vid platsen för Järle kvarn. De parametrar som påverkas positivt är bl.a. konnektivitet i uppströms och nedströms riktning i vattendrag, vattendragsfårans form och vattendragsfårans bottensubstrat. Ingen parameter har bedömts påverkas negativt av de planerade åtgärderna. De planerade åtgärderna innebär att konnektiviteten i vattendraget förstärks genom att fria vandringsvägar skapas. Vidare innebär åtgärderna att vattendragets form, struktur och bottensubstrat till viss del återställs i berörd sträcka. Sammantaget bedöms möjligheten att nå miljökvalitetsnormen god ekologisk status förbättras om de planerade åtgärderna genomförs.

8.5 Kulturmiljövärden

De planerade åtgärderna medför att den uppdämda vattenytan sjunker och att den direkta vattenkontakten mellan dammen och forsen försvinner. Vattenspegeln avlägsnas från murverksdammen och skärningspunkten mellan stillastående och forsande vatten kommer att förskjutas från dammen vilket kan innebära en negativ påverkan på helhetsintrycket av den kulturhistoriska miljön. Återskapandet av en forsmiljö uppströms dammen kan å andra sidan öka förståelsen för vattnets kraft och den betydelse som vattnet har haft för de verksamheter som historiskt har bedrivits på platsen.

De kulturhistoriskt värdefulla byggnaderna och anläggningarna kommer att finnas kvar efter att planerade åtgärder genomförts. De planerade åtgärderna innebär också att skyddet av dessa byggnader och anläggningar kommer att förstärkas genom att befintliga erosionsskydd förbättras och stärks. Vattnets väg genom anläggningen bevaras genom att vattenföring säkras i samtliga tre utskov under normala flödesförhållanden. Förståelsen för de verksamheter som tidigare bedrivits på platsen och dess historiska betydelse kommer därmed att kvarstå även efter genomförda åtgärder. Sammantaget bedöms den negativa påverkan på områdets kulturmiljövärden bli begränsad om de planerade åtgärderna genomförs.

Arbetena med utrivningen innebär att en tillfartsväg för arbetsfordon kan behöva anläggas över eller anslutning till fornlämningen på åns norra sida. Erforderligt tillstånd till ingrepp i fornlämningen kommer att sökas hos länsstyrelsen.

8.6 Rekreations- och upplevelsevärden

De planerade åtgärderna bedöms sammantaget varken innebära övervägande positiva eller negativa konsekvenser för dessa värden. En förstärkning sker av de upplevelsekväliteter som knyter an till områdets möjligheter att uppvisa en hög biologisk mångfald av växter och djur. Den kulturella upplevelsekväliteten kommer att präglade området på ett betydande sätt även efter det att planerade åtgärder har genomförts. De kulturhistoriskt värdefulla byggnaderna och anläggningarna kommer att finnas kvar även efter det att planerade åtgärder har genomförts. Vid valet av

åtgärd har stor hänsyn tagit till att bevara och skydda områdets rekreations- och upplevelsevärden. Naturvårdsverket bedömer att dessa värden kommer vara fortsatt höga även efter planerade åtgärder. Platsen kommer även i fortsättningen vara ett attraktivt utflyktsmål.

8.7 Riksintressen

Anläggningen, såsom den ser ut idag, påverkar förutsättningarna för att utveckla och bevara den biologiska mångfalden i ån och därmed riksintresset för naturvård negativt. De planerade åtgärderna förbättrar förutsättningarna för den biologiska mångfalden i ån och innebär att fria vandringsvägar för den vattenlevande faunan skapas. Åtgärderna har därför en positiv påverkan på riksintresset för naturvård. De sökta åtgärderna innebär även att skyddet för de kulturhistoriskt värdefulla byggnaderna förstärks genom att befintliga erosionsskydd stärks. Samtidigt innebär åtgärderna att helhetsintrycket av kulturmiljön i viss mån kan komma att påverkas negativt genom att vattenspegeln uppströms dammen delvis försvinner. Naturvårdsverkets bedömning är dock att de planerade åtgärderna sammantaget innebär en begränsad påverkan på de kulturmiljövärden som anläggningen och området kring denna utgör och därmed också på riksintresset för kulturmiljövärden. De planerade åtgärderna är enligt Naturvårdsverket den lösning som sammantaget bäst tillgodoser målet att skapa fria vandringsvägar förbi anläggningen och målet att skydda och bevara områdets kulturmiljövärden. Avvägningen mellan de olika riksintressena utvecklas närmare i MKB, [bilaga C](#).

8.8 Påverkan under genomförandetiden

I närheten till anläggningen finns ett antal bostadshus vars boendemiljö tillfälligtvis kan komma att påverkas av buller från arbetsmaskiner i vattendraget och av fordonsrörelser till och från anläggningen. Under genomförandetiden kan även tillfällig påverkan i form av grumling i vattenområdet uppkomma.

9. Särskilt för vattenverksamhet

9.1 Rådighet

Samtliga åtgärder i vatten och tillfartsvägar utförs inom Naturvårdsverkets egna fastigheter, Nora Järle 1:25 [REDACTED] och dammanläggningen ägs av Naturvårdsverket. Naturvårdsverket har därför den rådighet som krävs för att genomföra de planerade åtgärderna.

Naturvårdsverket har även rådighet enligt 2 kap 5 § lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet då det är fråga om åtgärder som är önskvärda från allmän miljösynpunkt.

Bild 1. Fastighetskarta över området

9.2 Sakägare

En ansökan om tillstånd till vattenverksamhet ska enligt 22 kap 1 § 2 st 1 p miljöbalken innehålla en förteckning över de fastigheter som tas i anspråk för vattenverksamheten med uppgift om ägare och berörda innehavare av särskild rätt till fastigheterna. Av 9 kap 2 § lag (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet framgår att en vattenverksamhet ska anses beröra en viss fastighet när fastigheten eller dess vatten tas i anspråk för verksamheten eller för en anläggning i samband med vattenverksamheten eller när verksamheten kan medföra skador på mark eller vatten som tillhör fastigheten, på byggnader eller anläggningar som finns på fastigheten eller på fastighetens användningsområde.

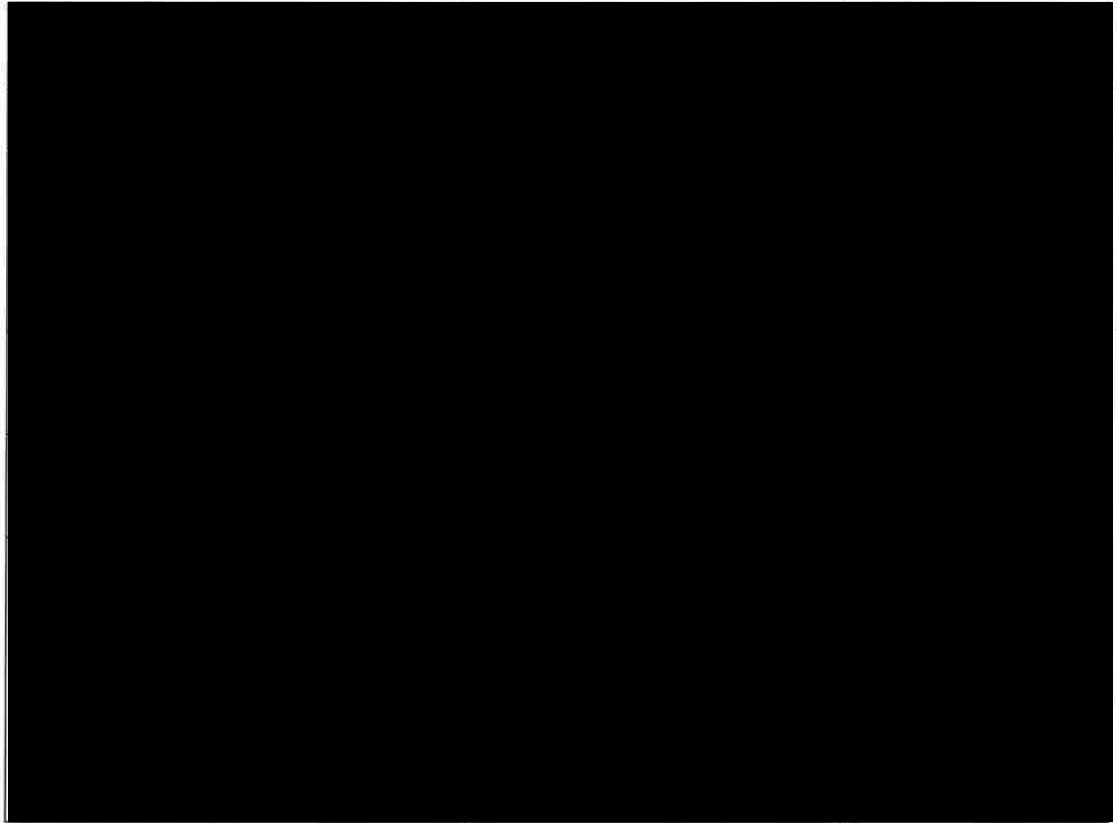
Naturvårdsverket bedömer att de fastigheter och den gemensamhetsanläggning som anges i tabell 2 nedan berörs av den sökta vattenverksamheten på sådant sätt att ägarna till dessa är att betrakta som vattenrättsliga sakägare. [REDACTED]

[REDACTED] omfattar den väg, inklusive brobana, som går över dammen, se bild 1. Vägen är belägen inom [REDACTED]

[REDACTED]. Då trädäcken planeras att bytas ut i samband med utrivningen av luckorna bedöms ägarna till [REDACTED] vara berörda av den planerade vattenverksamheten.

██████████ bedöms vara berörd av vattenverksamheten då det på fastigheten finns ett bostadshus i nära anslutning till den del av vattenspegeln uppströms dammen som kommer att sänkas av innan utrivningsarbetena påbörjas.

Tabell 2

9.3 Tvångsrätt och ersättningsfrågor

Tvångsrätt behövs för byte av trädäck ovanpå dammen eftersom trädäcket ingår i gemensamhetsanläggningen ██████████

Naturvårdsverket bedömer att de planerade åtgärderna inte kommer att medföra någon ersättningsgill skada för berörda sakägare och någon ersättning erbjuds därmed inte. För det fall sådana skador, mot förmodan, skulle uppkomma föreslås att dessa hanteras inom ramen för oförutsedd skada.

10. Tillåtlighetsfrågor

10.1 Allmänna hänsynsregler och miljö kvalitetsnormer

Nedan följer en beskrivning av hur sökanden avser att iaktta miljöbalkens allmänna hänsynsregler i 2 kap miljöbalken.

10.1.1 Kunskapskravet (2 kap 2 § miljöbalken)

Naturvårdsverket kommer att upphandla den tekniska och naturvetenskapliga expertis som krävs för att genomföra projektet.

10.1.2 Försiktighetsmått och teknikval (2 kap 3 § miljöbalken)

De utredningar som föregått denna ansökan har syftat till att identifiera risker med projektet och utforma förslag på hur dessa kan undvikas.

Den teknik som används för utrivningen får anses motsvara idag gällande bästa möjliga teknik innebärande hållbara konstruktioner inför framtiden samt ett genomförande som medför minsta möjliga miljöpåverkan. Åtgärderna kommer, så långt det är möjligt, genomföras så att påverkan på vattenmiljön och fiskreproduktion minskar.

10.1.3 Produktval (2 kap 4 §)

Ansökta åtgärder innebär en begränsad användning av kemiska produkter eller biotekniska organismer. I samband med upphandling och genomförande kommer dock krav att ställas på entreprenörer att använda miljöanpassade kemikalier.

10.1.4 Hushållnings- och kretsloppsreglerna (2 kap 5 §)

Schaktmassor som uppkommer vid grävningsarbeten kommer så långt det är möjligt att återanvändas inom projektet. Vidare kommer de utrivna delarna att återanvändas eller återvinnas i den mån det är möjligt.

10.1.5 Val av plats (2 kap 6 §)

Ansökan avser åtgärder vid en befintlig anläggning och det är därför inte aktuellt att utreda alternativa lokaliseringar.

Enligt bestämmelsen gäller att tillstånd inte får ges i strid med en detaljplan eller områdesbestämmelser. Det kan konstaterats att detaljplan och områdesbestämmelser saknas för området.

10.1.6 Miljökvalitetsnormer (2 kap 7 § 2 och 3 st)

Åtgärderna bidrar till att miljökvalitetsnormerna uppfylls och bedöms inte medföra någon negativ påverkan på möjligheterna att uppnå dessa.

11. Samråd

Ansökan har föregåtts av flera utredningar och samråd och ett stort antal synpunkter har inkommit från närboende, myndigheter och företrädare för olika intressen.

En redogörelse för det samråd som skett inför ansökan finns i samrådsredogörelsen, [bilaga A](#).

Samråd har genomförts under hösten 2017-april 2018. Samrådet har genomförts såväl skriftligen som muntligen vid samrådsmöten. Särskilda samrådsmöten hölls

med Länsstyrelsen i Örebro län, Nora kommun och Samhällsbyggnads Bergslagen i augusti 2019 och med enskilda fastighetsägare, organisationer och andra berörda myndigheter i december 2017 och januari 2018. Vidare hölls ett särskilt samrådsmöte med Nora kommun i november 2017. Inbjudan till samråd har skett skriftligen eller genom e-post.

12. Förslag till villkor

Naturvårdsverket föreslår att tillståndet förenas med följande villkor:

1. Arbetena ska utföras i huvudsaklig överensstämmelse med vad Naturvårdsverket angivit i ansökan eller i övrigt åtagit sig i målet.
2. Arbeten i vatten ska utföras så att störande grumling begränsas i möjligaste mån. Arbeten i vatten ska ske under perioder med låga flöden och erforderlig beredskap ska finnas för att undvika utsläpp av förorenande ämnen.
3. Naturvårdsverket ska vid utförande av ansökta åtgärder innehålla Naturvårdsverkets riktlinjer för buller från byggarbetsplatser, NFS 2004:15.
4. Naturvårdsverket ska i samråd med tillsynsmyndigheten ombesörja erforderlig provtagning av schaktmassor för att säkerställa särskilt omhändertagande av förorenade massor.
5. Biotopvårdande åtgärder ska utföras i åfåran i samråd med tillsynsmyndigheten.
6. Naturvårdsverket ska senast tre månader innan de tillståndsgivna åtgärderna påbörjas ge in förslag till kontrollprogram till tillsynsmyndigheten.

13. Övrigt

13.1 Prövningsavgift

Ansökan avser utrivning av del av vattenanläggning i syfte att skapa fria vandringsvägar för den vattenlevande faunan. Prövningsavgiften bör därför enligt Naturvårdsverket i första hand bestämmas till 1 500 kr enligt förordning (1998:940) om avgifter för provning och tillsyn enligt miljöbalken. I andra hand, för det fall prövningsavgiften ska baseras på kostnaden för planerade åtgärder, bör avgiften bestämmas till 15 000 kr.

13.2 Sammanträdeslokal

Som huvudförhandlingslokal föreslås kommunhuset i Nora kommun, Prästgatan 15.

13.3 Aktförvarare

Till aktförvarare föreslås

[Redacted text]

För Naturvårdsverket enligt fullmakt

[Redacted text]